

Táto zákerná činnosť našich protivníkov nás nabáda k zvrchovanej ostrážitosti! Využijú každú príležitosť, aby jednotu Demokratickej strany mohli rozleptať a k tomu budú používať rôzne, i podzemné spôsoby. Preto buďte všetci na stráži! Obzvlášť dbajte na to, aby do našich radov neboli prijímaní za členov ľudia, ktorých charakter, alebo politická minulosť, by mohla byť len príťažou našej strany. Komunistická strana bude sa zaiste snažiť, vlúdiť do našich radov nakomandovaných jednotlivcov, ktorí sa budú prípadne vzorne správať, budú sa vydávať za demokratov, budú sa usilovať dostať sa k funkciám a takto dôveru nášho členstva, avšak pri vhodnej príležitosti začnú rozleptávať jednotu a infikovať cudzie smery do našich radov. Dbajte obzvlášť na to, aby sa medzi nás nedostali ľudia na ktorých by mohli ľahko naši politickí protivníci poukazovať, že sú reakcionármí, fašistami a hitlerovskými spolupracovníkmi atď. Môžu to byť ľudia, ktorých z komunistickej strany naoko vylúčia, títo prídu k Vám, budú na nich nadávať, alebo formálne aj nejaký materiál Vám budú donášať a takto si budú hľadiť získať našu dôveru. Akonáhle si túto dôveru získajú, začnú rozkladať organizácie a budú sa snažiť vyvolávať rozbroje a rozkol medzi našim členstvom. Nie je dôležité to, aby sme mali mnoho členov, ale dbajme hlavne na to, aby sme mali mravných, národne, štátne a politicky uvedomelých a spoľahlivých spolupracovníkov - členov.

Dôrazne žiadam ako som to už v obežníku č. 8374/46 zo dňa 11. IV. t. r. a v obežníku č. 9/1946 zo dňa 8. V. t. r. žiadal, aby všade tam kde to miestne alebo iné pomery obzvlášť z náboženského hľadiska vyžadujú, bola bezodkladne prevedená reorganizácia miestnych a okresných organizácií, a to podľa percentuálneho náboženského rozvrstvenia obyvateľstva dotýčnej obce podľa okresu. Pri výbere funkcionárov dbajte obzvlášť na to, aby za funkcionárov boli zvolení ľudia, požívajúci absolútnu dôveru u všetkých vrstiev obyvateľstva. Majte pri tom na zreteli i stavovské zastúpenie obyvateľstva jak vo výboroch miestnych tak i okresných organizácií

Pri výbere funkcionárov dbajte i o to, aby boli zvolení zaslúžilí pracovníci DS. Ďalej môžu byť zvolené i také osoby, ktoré i keď neboli ešte organizovanými členmi strany, ale v predvolebnom boji a pri samotných voľbách sa zjavne a presvedčivo zaslúžili za víťazstvo Demokratickej strany. Ich obetavá činnosť nech je odmenená tým, že sa zvolia za členov, do výboru miestnych, alebo okresných organizácií. Na takéto zaslúžilé osoby nezabúdajte ani pri zostavovaní kandidátok do miestnych a okresných národných výborov.

O prevedení reorganizácie miestnych a okresných organizácií mi ihneď podajte správu!

Snažte sa všade vytvoriť pevnú jednotu kresťansko-slovenskú v záujme upevnenia jednotnosti a neodvislosti republiky Československej. Nenechajte sa odstrašiť žiadnymi nadávkami a vyhrážkami našich politických protivníkov, lebo my bojujeme a pracujeme za svätý ideál kresťanskej pravdy, spravodlivosti a demokracie, ktorá musí uplatniť - i vzdor všetkým vztekem našich protivníkov - nielen v našom dennom, ale i vo verejnom živote.

Slovenský národný archív Bratislava, f. Demokratická strana II., č. 636 - 637.

Dokument č. 63

Programové zásady Strany práce, ktoré boli zaslané 3. júna 1946 propagačnému a publikačnému odboru Povereníctva SNR pre informácie.

Strana práce obracia sa týmto prevolaním k slovenskému voličstvu, mužom, ženám a k mládeži, práve v hodine dvanástej, aby pred tvárou celej verejnosti vyhlásila zásady demokratického socializmu.

1 Strana práce nadväzuje na duchovný odkaz tvorcov moderného sociálne - demokratického hnutia, hlási sa k vedeckému socializmu, ktorý uznáva menlivosť zákonov, preto, lebo vychádza z poznania, že všetko je podrobené zmene a podlieha hnacím silám neustáleho vývoja.

2 Spoločenský vývoj v posledných desaťročiach potvrdil základné nauky vedeckého socializmu, menovite jeho rozbor kapitalistickej spoločnosti. Hlavným znakom tejto spoločnosti je tá skutočnosť, že kľúčové výrobné prostriedky sa sústredili v rukách početne malej triedy kapitalistov, ktorá priamo a nepriamo vykorisťuje veľkú väčšinu obyvateľstva.

3 Meštiacke obdobie spoločnosti, ktorá vznikla ako slávny ničiteľ a nástupca zanikajúceho feudalizmu dosiahlo svojho vrcholu kapitalizmom, ktorý prekročil už možnosti priaznivého vývoja a je v stave trvalého úpadku, ktorý končí pádom kapitalistickej sústavy spoločenskej. Preto usilujeme sa o nový vyšší vývojový stupeň ľudskej spoločnosti, ktorého je možné dosiahnuť pri plnom využití rozmachu technického pokroku a veľkou revolúciou síl hospodárskych, spoločenských a mravných, ktoré vyvolala druhá svetová vojna.

4 Kapitalistická sústava, v ktorej hlavnou pohnútkou hospodárskej činnosti bol prospech jednotlivca a presvedčenie, že slobodná hra jednotlivých prospechov povedie k celkovému blahobytu, bezpodmienečne ustúpi vyššej spoločenskej sústave.

5 Strana práce je nástrojom úsilia všetkých pokrokovito zmýšľajúcich ľudí, o vyšší spoločenský poriadok, podľa zásad demokratického socializmu. Samotná existencia Strany práce je daná potrebou popretia politického a hospodárskeho budovania slobodnej ľudovo - demokratickej republiky Československej.

To znamená, že potreba Strany práce je odvodená od potreby budovania štátu a záujmu najširších vrstiev československého pracujúceho ľudu.

6 V dobe zlej medzinárodnej situácie odolal slovenský pracujúci ľud. V dobe vojny nepodľahol zvodom nacistickým a pokusom o ideologické ovládnutie nepodľahol a tak sa ukázal, že jeho národné a politické uvedomenie je zrelé, pri čom ďakuje za svoje sociálne zloženie, ktoré sa mu stalo pevnou oporou v odolnosti proti fašizmu.

Československá sloboda ukazuje sa preto syntézou dvoch jednako dôležitých revolučných prvkov, národných a sociálnych. Táto okolnosť je pre Stranu práce vodidlom v politike zahraničnej i domácej a je smernicou jej ďalšieho politického úsilia.

7 Týmto je pre Stranu práce ako pokračovateľku v politike československej sociálnej demokracie vyriešená i dlhosporná otázka revolúcie.

Sociálna demokracia sa stavala proti revolučným akciám v dobe, keď mohli vyvolať pravičiarsku diktatúru a medzinárodne ohroziť existenciu československého štátu. Keď ale nastala situácia, ktorá medzinárodne revolučnú akciu odôvodňovala a vnútro - štátne umožnila zmobilizovať všetky tvorivé sily ľudu v rámci protinacistického a fašistického oslobodeneckého záujmu postavila sa na čelné miesto revolučnej akcie. Strana práce na tejto ceste bude pokračovať, aby ovocie víťaznej, národne a socialisticky spravodlivej revolúcie bolo šťastne zakončené.

8 Víťazné oslobodenie Československej republiky v jarných mesiacoch v r. 1945 bolo preto prirodzeným výsledkom veľkého revolučného vypätia síl nášho ľudu, nesených ideologickými prvkami národnými a sociálnymi. Slávne víťazstvo československej revolúcie za rozhodnej pomoci Červenej armády Sovietskeho zväzu znamená vyvrcholenie a úspešné zakončenie národne oslobodeneckého a sociálne revolučného úsilia k obnoveniu Československého štátu. Revolučné zmeny, ktoré nastali sú tak hlboké a ďalekosiahle, že vylučujú návrat k predvojnovým pomerom. Preto niet dnes tu miesta ani pre ľudácku, alebo

agrárnu stranu, ani pre iné meštiacke strany, ktoré zastávali fašistickú koncepciu, ktorá tak osudne ovplyvnila v r. 1938 vtedajšie udalosti.

Buržoázia nie je však dosiaľ porazená v medzinárodnom rozsahu. Tohoto musíme byť dôsledne pamätliví. Keby znovu zvíťazila, nezastavila by sa ani na hraniciach republiky. Strana práce bude preto na stráži, bude nebezpečie reakcie stále sledovať a upozorňovať pokrokové vrstvy národa a zvlášť jeho pracujúci ľud na všetky nebezpečné zjavy, ktorým bude treba čeliť.

9 Vzrastajúca aktivita pracujúcich vrstiev vedie k uskutočneniu ústavnej zásady, že všetka (moc) pochádza z ľudu. Tejto zásade tiež odpovedá nová forma verejnej správy, ktorej výrazom sú národné výbory a vplyv jednotného odborového hnutia zamestnaneckého.

10 Strana práce ako predstaviteľka zásad demokratického socializmu bude pevnou oporou národných výborov. Národné výbory môžu splniť svoje poslanie len vtedy, keď sa im dostane plnej podpory politických strán. Strana práce si tohoto je plne vedomá a chce obetavo prispieť k riešeniu tohoto úkolu.

11 V oblasti hospodárskej je Strana práce zástankyňou čo najrýchlejšej hospodárskej obnovy. Oslobodená republika vzala okamžite do národnej správy význačné úseky hospodárskeho života z rúk Maďarov a Nemcov a ich domácich pomáhačov. Oстане historickou skutočnosťou, že čl.(československá) soc.(iálna) dem.(okracia) pracovala iniciatívne na veľkej myšlienke odsunu Maďarov a Nemcov z územia republiky. Toto opatrenie bolo nezbytnou potrebou dokončenia našej národnej a hospodárskej revolúcie, lebo len táto zaistí zdravý vývoj republiky v rozvíť tvorivých síl ľudovo - demokratických.

12 Dnešný stav je ukončovanie obdobia prechodnosti. Niet žiadnej možnosti návratu k minulosti. Preto Strana práce vynaloží všetko úsilie k tomu, aby sa netrpelo odkladaním riešenia tých problémov, ktoré majú dobudovať výstavbu nášho spoločenského poriadku. Socializmus už nie je len záujemcom robotníckej triedy, on sa stal podmienkou sociálneho rozvoja národa a štátu. Cesta nového sveta je jasná. ona vedie do prístavu demokraticko - socialistického spoločenského zriadenia.

Táto ústredná otázka ukladá pracujúcemu ľudu záväzok spolupráce, aby vyvarovala sa čo najviac pred chybami, aby sa úspešne čelilo záludnosti a intrigám hospodárskej a politickej reakcie.

13 Strana práce je pre ľudovú demokraciu, a preto chce sledovať takú politiku, ktorá by mohla byť prijatá rozhodnou väčšinou slovenského národa a občanov Československej republiky. Strana práce chce rozhodne zostať stranou dôsledne demokratickou v zmysle politickom i hospodárskom. Ľudovej demokracii rozumieme sa tak, že jednotlivé práva a slobody občianske - rovnosť pred zákonom, sloboda osobná a zhromažďovacia, sloboda myslenia, sloboda náboženská, sloboda tlače - musia byť zabezpečené nielen zákonnými predpismi, ale aj hospodárskou prestavbou spoločnosti, ktorá znemožní akékoľvek vplyvy, ktorými by tieto slobody mohli byť prakticky obmedzované, zneužívané, alebo dokonca zničené. Ľudová demokracia znamená umožnenie vlády ľudu v pravom zmysle tohto slova. Preto skutočná demokracia môže byť tvorená len demokratmi a demokratické slobody musia platiť len pre demokratov.

14 Doba vyžaduje, aby Národný front Slovákov, i Národný front československý pracovali i po voľbách. Tejto práce sa Strana práce plne a zodpovedne zúčastní, lebo tým je najlepšie splnená potreba obrany a výstavby našich národných a štátnych záujmov. Jadrom Národnej fronty má však byť blok pracujúceho ľudu miest a dedín.

Pozdravujeme jednotné odborové hnutie, jednotný zväz slovenských roľníkov a všetky zjednotené celonárodné korporácie, ktoré tvoria základňu vyššieho národne spoločenského poslania.

15 Silný štátny zväzok Slovenska a českých zemí je prirodzeným záujmovým spoločenstvom národa slovenského a národa českého. Pracujúce vrstvy toto doplňujú zvláštnym zdôraznením spoločného úsilia v snahe po uskutočnení demokracie a socializmu na území celej Československej republiky.

Otázky vzájomného pomeru Slovákov a Čechov bude Strana práce riešiť v duchu čo najužšej spolupráce slovenského a českého pracujúceho ľudu.

16 Strana práce bude pracovať v Ústavodarnom národnom zhromaždení pre jednotnú správnu organizáciu Československej republiky tak, aby bolo plne vyhovené potrebám slovenského národa v novom ústavnom zákone, v duchu zásady rovného s rovným v prácach i v povinnostiach. Slovenská národná rada a Zbor povereníkov nájdu svojho zástancu pri úprave ich zákonnej pôsobnosti.

17 Strana práce ako strana demokratická a socialistická stavia sa za slobodu odborového hnutia. Slobodné členstvo v odborových organizáciách je nám zárukou najdôslednejšej demokratizácie odborového hnutia práve tak, ako voliteľnosť a odvolateľnosť všetkých orgánov odborových organizácií, ich tajná voľba, podľa zásady pomerného zastúpenia, kontrola a tvorivá kritika. Slobode odborového hnutia nerozumíme tak, že budú bezhlavo zakladané odborové organizácie a spolky. Sme toho presvedčení, že sloboda má byť predovšetkým prejavovaním v uvedomelom a zodpovednom prístupe vedomia odborov na všetkých miestach a vo všetkých formách odborovej práce. Zachovanie jednoty odborových organizácií je dôsledne možné len pri plnom rešpektu politickej príslušnosti členov odborových organizácií.

18 Strana práce sa hlási v medzinárodnej politike k spolupráci socialistických strán všetkých zemí, ktorá je nezbytnou podmienkou úspešnej organizácie svetového mieru a zabezpečenia slobody pracujúceho ľudu celého sveta.

Zahraničná politika Československej republiky môže byť len jedna a tá istá. Preto Strana práce v oblasti zahranično-politickej bude postupovať vždy jednotne s československou sociálnou demokraciou v zemiach českých. Toto isté platí pre postup pri otázkach zásadnej dôležitosti, pri politike vnútro štátnej. Za najspoľahlivejšiu oporu samostatnosti a nezávislosti Československej republiky je spojenecký zväzok s bratským Zväzom sovietskych socialistických republík. Zmluva o vzájomnej pomoci a povojnovej spolupráci, uzavretá v decembri v r. 1943, ostáva základom nášho medzinárodného postavenia našej zahraničnej politiky. Priateľstvo medzi obidvoma štátmi treba stále prehĺbovať, aby bolo dosiahnuté čo najrozsiahlejších stykov na poli kultúrnom a hospodárskom.

20 Chceme tiež zachovať a utužiť naše priateľské vzťahy k západným demokraciám, Spojeným štátom severoamerickým, Anglicku, Francúzsku, chceme žiť v bratskom priateľstve s Poľskom, Juhosláviou, Bulharskom. Uznávame právo Lužických Srbov na národné seaurčenie a budeme ich podporovať. Úzka spolupráca so susednými štátmi je pre našu republiku politickou a hospodárskou nevyhnutnosťou; pokiaľ ide o Nemecko, to bude možné len v dobe, keď budú odstránené posledné zbytky nacistickej demoralizácie a nemecký národ sa stane opätovne súci k tomu, aby mohol byť zasadený do svetového spoločenstva národov.

Slovenský národný archív Bratislava, f. Sociálna demokracia na Slovensku, č. ?

Dokument č. 64

Obežník Strany práce č. 35 zo 6. júna 1946 o zmene názvu strany.

Ústredný sekretariát Strany práce, Bratislava, Molotovova 2.

č. j.: 1734/1946

Bratislava, dňa 6. júna 1946.

Vec: Zmena názvu Strany práce.

S ú r n e !

O b e ž n í k č. 35.

Všetkým oblastným a okresným tajomníkom a funkcionárom miestnych a okresných politických organizácií Strany práce!

Milí súdruhovia!

V dobe volebnej kampane mali ste možnosť prísť do styku s mnohými ľuďmi indiferentnými, našimi priaznivcami alebo nepriaznivcami, prípadne býv.(alými) soc.(iálnymi) dem.(okratmi) a tiež i členmi Strany práce, ktorí poukazovali na chybu, že sme prijali pre našu Stranu názov: Strana práce. Všeobecne sa žiadalo, aby sme čím skorej urobili premenovanie Strany, na pôvodné meno: Sociálna demokracia. Vieme, že dnešný názov Strany nám spoluzapríčinil stratu na hlasoch pri voľbách do ústavodarného Národného zhromaždenia. O názve Strany a o jeho zmene jednal dňa 31. mája 1946 v Bratislave Ústredný výkonný výbor a po prevedenej debate uzniesol sa jednomyselne, aby názov Strany práce bol zmenený na

S o c i á l n a d e m o k r a c i a.

Normálne zmenu názvu môže previesť len zjazd Strany, ktorý v tejto dobe nemôžeme zvolať. Preto sa Ústredný výkonný výbor uzniesol, aby o zmene názvu Strany previedlo členstvo v miestnych politických organizáciách hlasovanie. Toto hlasovanie prevedie sa takto:

Krajský alebo okresný tajomník vstúpi do styku s miestnymi politickými organizáciami Strany práce a postupne zvolá členské zhromaždenie, na ktorých prevedie sa rokovanie o zmene názvu Strany a po debate pristúpi sa k tajnému hlasovaniu. Každý hlasujúci na hlasovací lístok napíše

„S t r a n a p r á c e“,

keď je pre terajší názov Strany. Alebo napíše:

„Sociálna demokracia na Slovensku“,

keď je pre zmenu názvu Strany.

Po prevedení hlasovania sa lístky spočítajú, napíše sa zápisnica, v ktorej sa uvedie, koľko členov hlasovalo, koľko lístkov bolo „Strana práce“ a koľko „Sociálne demokracia“. Túto zápisnicu podpíše predseda, zástupca krajského sekretariátu a dvaja svedkovia. Takto napísanú zápisnicu pošlite hneď na Ústredný sekretariát do Bratislavy.